

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**Державний заклад**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

**НЕРУБАЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС  
«ШКОЛА-ГІМНАЗІЯ»**

**МОДЕРНІЗАЦІЯ  
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В  
СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

*Збірник наукових праць*

Одеса – 2022

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою  
Державного закладу  
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»  
Протокол № 9 від 25 лютого 2022 р.

**Рецензенти:**

Доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Олексій Анатолійович Листопад

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І.І. Мечникова Ірина Петрівна Анненкова

**Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти** : збірник наукових праць / редкол. О. Я. Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 190 с.

© Кафедра педагогіки  
Університету Ушинського, 2022  
© ЗЗСО І-ІІІ ступенів Нерубайський НВК «школа-гімназія»  
Нерубайської сільської ради, 2022

6. Полат Е. С. та ін. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : Учеб. пособ. Москва: Издат. центр «Академия», 2002. 272 с.

## **РОЗВИТОК ОСНОВ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА КЛЮЧОВИХ ОСВІТНІХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

**О.В.Здоровенко,**

вчитель початкових класів,

ЗЗСО I-III ст. Нерубайський НВК «школа-гімназія»

Нерубайської сільської ради

Біляївського району Одеської області

*«Учитель готується до хорошого уроку все життя... Така духовна і філософська основа нашої професії і технологія нашої праці; щоб дати учням іскорку знань вчителеві треба ввібрати ціле море світла»*

*В. Сухомлинський*

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки України. Головна мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись.

НУШ - це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятися висловлювати власну думку. Сьогодні головне завдання школи – не вчити, а навчити вчитися, підготувати учня до неперервного навчання.

*«У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка,, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися», - писав В.Сухомлинський [4].*

Нова українська школа ставить перед вчителем завдання, які спрямовані на формування ключових компетентностей та наскрізних умінь молодших школярів.

Сучасні вимоги до педагога на перше місце ставлять систематичну самостійну роботу з розвитку професійної компетентності, поглиблення його теоретичних знань і практичних умінь.

Освічена людина в суспільстві не тільки володіє знаннями, а ще й вміє цілеспрямовано здобувати знання і застосовувати їх у будь якій ситуації. Тому

одним із напрямків реформування освіти є впровадження компетентнісно спрямованого підходу.

Компетентністний підхід – це спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є загальні і спеціальні компетентності тих, хто навчається. Виділяють десять ключових компетентностей: спілкування державною мовою; математична грамотність; уміння вчитися впродовж життя; соціальні та громадянські компетентності; підприємливість; екологічна грамотність і здорове життя; інформаційно-цифрова компетентність; компетентності у природничих науках і технологіях; спілкування іноземними мовами; соціальні і громадянські компетентності; загальнокультурна грамотність [2].

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них діти набувають під час вивчення різних предметів.

Спільним для всіх компетентностей є так звані наскрізні вміння : читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими учнями [3].

Реформування сучасної освіти передбачає не тільки накопичення у дітей нормативно визначених знань, умінь і навичок, а й формування й розвиток здатності діяти мобільно, креативно, використовуючи передовий педагогічний досвід у процесі навчання. Підкреслено, що чим точніше педагогічна освіта буде реагувати на інноваційні процеси, які відбуваються в освітньому середовищі, тим більше передумов для підвищення її якості.

Нова українська школа – це прогресивний проект, реалізація якого дозволить змінити ставлення сучасних учнів до навчання. Згідно з реформою, велика увага в освітньому процесі буде приділятися оволодінню практичними вміннями та навичками, що допоможе учням усвідомити важливість отриманих знань, які будуть корисними протягом усього життя.

З огляду на це в сучасному закладі освіти, особливо перед учителем початкових класів, першочерговим має стати завдання: не накопичення дитиною інформації, а розвиток мислення, вміння аналізувати ситуацію, планувати свої дії на кілька кроків вперед, адекватно оцінювати результати, самостійно добувати та переробляти інформацію; перетворювати знання в інструмент пізнання інших видів діяльності, вміння конструктивно взаємодіяти з іншими, тобто завдання інтелектуального виховання особистості [4]. Саме в процесі

інтелектуального виховання відбувається формування інтелектуальної культури особистості. Формування культури мислення особистості (а саме, **інтелектуальної складової**) – це характеристика діяльності людини у сфері мислення, у процесі якої здійснюється взаємодія з навколишнім світом, іншими людьми, а в результаті відбувається творення чогось «нового» на об'єктивному чи суб'єктивному рівні[3].

Психічний розвиток дитини містить у собі поняття інтелектуального розвитку, який ґрунтується на логічному мисленні. Тому в сучасній початковій школі розвитку логічного мислення та критичного мислення повинна приділяється значна увага на уроках.

Вивчення проблеми розвитку критичного та логічного мислення в загальнотеоретичному плані було предметом багатьох досліджень (В.І.Андрєєв, Ф.Н.Гоноболін, А.П.Дьяков, І.Я.Лернер, Н.Ю.Посталюк, В.О.Сластьонін, І.Ф.Харламов, Г.І.Щукіна). Проблема формування культури мислення учнів висвітлювалася й у психолого-педагогічній літературі: по-перше, це праці, що присвячені опису нових параметрів логічного мислення, його понятійно-термінологічного апарата (Г.С.Альтшулер, В.І.Андрєєв, Г.С.Батищев, Д.Б.Богоявленська, Л.С.Виготський, Л.Л.Гурова, І.П.Калошина, Я.А.Пономарьов, С.Л.Рубінштейн, Ю.А.Самарін, В.С.Шубинський, В.А.Яковлев та ін.); по-друге, праці, які пов'язані з вивченням особистості як суб'єкта творчої діяльності та творчої індивідуальності (К.А.Абдулханова-Славська, О.Г.Асмолов, Н.М.Борисенко, О.М.Леонтьєв, В.С.Мерлін, В.С.Шубинський тощо) [1].

Навчити дітей мислити критично — означає правильно поставити запитання, направити увагу в правильне русло, вчити робити висновки та знаходити рішення, Для того, щоб кожна дитина могла розвинути свої творчі можливості, необхідне розумне керівництво з боку вчителя.

Важливою педагогічною умовою формування критичного мислення учнів є створення зацікавленості й доброзичливої співпраці на уроці, активне залучення до парної та групової роботи. Вже починаючи з дитячих років дитину треба привчати формулювати свої думки, оціночні судження, переконання, незалежно від інших. Тобто, мислення може бути критичним тільки тоді, коли воно має індивідуальний характер. Для розвитку позитивної самооцінки дитини молодшого шкільного віку надзвичайно важливим є відчуття, що вона в результаті самостійного пошуку прийшла до вірного висновку[3].

Працюючи за технологією розвитку критичного мислення стає зрозумілим те, що навчити учнів мислити критично з першого уроку фактично неможливо.

Критичне мислення формується поступово, воно є результатом щоденної кропіткої роботи вчителя й учня. Не можна виділити чіткий алгоритм дій учителя з формування критичного мислення в учнів. Але можна виділити певні умови, створення яких здатне спонукати й стимулювати учнів до розвитку критичного мислення.

Головними умовами, створення яких здатне спонукати й стимулювати учнів до критичного мислення, є:

- \* Час. Учні повинні мати достатньо часу для збирання інформації за певною проблемою, її оброблення, обирання раціонального способу презентації свого рішення;

- \* Очікування ідей. Учні усвідомлюють, що від них очікують висловлення своїх думок та ідей у будь-якій формі;

- \* Спілкування. Учні повинні мати змогу обмінюватись думками. Внаслідок цього вони бачать свій внесок у розв'язок проблеми;

- \* Цінування думок інших. Учні мають вміти слухати і цінувати думки інших;

- \* Віра в сили учнів. Учні мають знати, що їм можна висловлювати будь-які думки, мислити поза шаблоном. Учитель має створювати середовище, вільне від жартів, глузувань;

- \* Активна позиція. Учні мають займати активну позицію у навчанні, отримувати справжнє задоволення від здобування знань[3].

Методичні прийоми для розвитку критичного мислення, які включають в себе групову роботу, моделювання навчального матеріалу, рольові ігри, дискусії, індивідуальні та групові проекти, сприяють набуттю знань, забезпечують більш глибоке засвоєння змісту, підвищують інтерес учнів до предмета, розвивають соціальні та індивідуальні навички.

**Висновки.** Критичне мислення формується та розвивається під час опрацювання інформації, розв'язання задач, проблем, оцінки ситуації, вибору раціональних способів діяльності. Тому такі уроки, де це постійно відбувається, створюють плідні умови для формування та розвитку критичного мислення. Якщо ж планувати етапи уроку з використанням на них відповідних специфічних форм та методів технології формування та розвитку критичного мислення, то результат буде ще більш високим.

Застосування технології розвитку критичного мислення — один із шляхів виховання активної особистості, що може взяти на себе ініціативу й діяти у межах правового поля. Це засіб формування критичного мислення та водночас розвитку творчих здібностей дитини.

Уміння критично мислити потрібне дитині, перш за все, для «уміння вчитись», тобто вміння самостійно здобувати знання у будь-якому вимірі «простору навчання», щоб усвідомлено сприймати навколишню дійсність; учитися відрізняти добро від зла; думати власною головою, вміти ставити й вирішувати найскладніші життєві питання; вміти прогнозувати наслідки своїх вчинків; мати власну думку, вміти її формулювати, аргументувати, обговорювати з іншими людьми, поглиблювати, а можливо, й змінювати; розвиватися, самовдосконалюватися, ставати кращим, добрішим[4].

### **Література**

1. Маркова І. С. Урок математики в сучасних технологіях: теорія і практика. Розвиток критичного мислення. Основа, 2007.
2. Ярош Г.О., Седова Н.М. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології розвитку критичного мислення. Основа, 2005. 240 с.
3. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчати. Основа, 2007. 110 с.
4. Сенів О.Я. Використання методичних прийомів технології розвитку критичного мислення. Початкове навчання та виховання. 2011. № 32-33. С. 28–29.

## **КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ**

**С.Є. Ізосімова,**  
вчитель фізичної культури,  
ЗЗСО І-ІІІ ст. Нерубайський НВК «школа-гімназія»  
Нерубайської сільської ради  
Біляївського району Одеської області

Розбудова нового фізичного виховання в Новій українській школі не можлива без реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів на уроках фізичної культури. Держава покладає великі сподівання на систему фізичного виховання Нової української школи, яка на концептуальному, змістовому, інструментальному та управлінському рівнях повинна бути спрямована на